HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חסורי מיחסרא והכי קתני [א] נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח הרי זה עירוב במה דברים אמורים ביום טוב אבל בשבת אין עירובו עירוב נמצא המפתח בין בעיר בין בשדה אין עירובו עירוב רבי אליעזר אומר [ב] בעיר עירובו עירוב בשדה אין עירובו עירוב בעיר עירובו עירוב כר' שמעון (א) דאמר אחד גגות ואחד חצירות ואחד קרפיפות רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן (א) ° בשדה אין עירובו עירוב כרבנן רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו (ב) הכא במגדל של עץ עסקינן דמר סבר כלי הוא (ג) [ג] ואין בנין בכלים ואין סתירה בכלים ומר סבר אהל הוא ובפלוגתא דהני תנאי (ד) דתנן הקיש על גבי שידה תיבה ומגדל טמאין רבי נחמיה ורבי שמעון מטהרין מאי לאו בהא קמפלגי מר סבר כלי הוא ומר סבר אהל הוא אמר אביי ותיסברא והתניא אהל וניסט טמא כלי ואינו ניסט טהור וקתני סיפא (ה) ואם היו ניסוטין טמאים [ד] זה הכלל ניסט מחמת כחו טמא מחמת רעדה טהור אלא אמר אביי דכ"ע היסט מחמת כחו טמא מחמת רעדה טהור והכא ברעדה מחמת כחו עסקינן ובהא קא מיפלגי דמר סבר הוי היסט ומר סבר לא הוי היסט ומתניתין במאי מוקמינן לה אביי ורבא דאמרי תרווייהו [ה] במנעול וקטיר במתנא עסקינן ובעי סכינא למיפסקיה תנא קמא סבר לה כרבי יוסי דאמר (ו) [ו] כל הכלים ניטלין בשבת חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה ורבי אליעזר סבר לה כרבי נחמיה (ז) דאמר אפי' טלית אפי' תרווד אין ניטלין אלא לצורך תשמישן: **מתני'** [ז] נתגלגל חוץ לתחום נפל עליו גל או נשרף תרומה ונטמאת מבעוד יום אינו עירוב משחשיכה הרי זה עירוב אם (ח) ספק ר"מ ור' יהודה אומרים ° הרי זה חמר גמל ר' יוסי ור"ש אומרים ספק עירוב כשר אמר ר' יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים על ספק עירוב שכשר: **גמ'** נתגלגל חוץ לתחום אמר רבא [ח] לא שנו אלא שנתגלגל חוץ לארבע אמות [ט] אבל לתוך ד' אמות (ט) הנותן עירובו יש לו ד' אמות: נפל עליו גל וכו': קא ס"ד דאי בעי מצי שקיל ליה לימא מתניתין דלא כרבי דאי כרבי האמר (י) כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות אפילו תימא כרבי לא צריכא [י] דבעי מרא וחצינא וצריכי דאי תנא נתגלגל משום דליתא גביה אבל נפל עליו גל דאיתיה גביה אימא ליהוי עירוב ואי תנא נפל עליו גל משום דמיכסי אבל נתגלגל זימנין דאתי זיקא ומייתי ליה אימא ליהוי עירוב צריכא: או נשרף תרומה ונטמאת: למה לי תנא נשרף

להודיעך

אבל בשבת אין עירובו עירוב. דלא שרו ליה רבנן למיסתר: **נמלא המפתח.** בשבת: **אין עירובו עירוב.** דלית ליה דר"ש והא דר"ש בפ' כל גגות (ט): **ואין סתירה בכלים.** ואי בעי סתר ליה: **הקיש.** זב באגרופו על גבי שידה כו': **טמאים.** מפני שהסיטן וכגון שהיה לבוש בית יד דלא מטמא בנגיעה אי נמי שהקישו בחתיכת עץ שבידו: **אהל הוא.** ולא מקבל טומאה: **ותסברא.** דטעמא משום אהל ולאו אהל הוא: **וניסט.** שאינו תקוע יפה וכשמקיש בו ניסט טמא ואם כלי הוא שמחובר ותקוע או כבד הרבה שאינו ניסט מחמתו טהור: **וקתני נמי סיפא.** דקמייתא דהקיש ע"ג שידה אם היו ניסטין טמאין אפילו לרבי נחמיה ור"ש אלמא טעמייהו לאו משום אהל הוא: **זה הכלל ניסט מחמת כחו.** שהסיט את הכלי או את האהל ממש שניתקו ממושבו משהו: **מחמת רעדה.** שטפח ברגליו בקרקע ומחמת ניענוע הקרקע ניסט הכלי אף על פי שניתק מן הארץ טהור דלא כחו הוא: **דכולי עלמא.** אפילו לר' נחמיה הסיט ממש מחמת כחו טמא ואפילו אהל: **מחמת רעדה טהור.** ואפילו הוא כלי: **והכא ברעדה מחמת כחו.** שהקיש עליהן ממש ולא נתקן ולא הוסטו אלא רעדו: **ומתני'.** דעירוב במאי מוקמינן לה דהא לכ"ע אי גדול הוא אהל הוא ואמאי עירובו עירוב אי קטן שאינו מחזיק מ' סאה בלא כלי הוא ומאי טעמא דר' אליעזר: **קטיר במתנא.** קשור המנעול בחבל: **ובעי סכינא למיפסקיה.** דאי הוה מצי למיפסקיה בידיה שפיר דמי אפי' לר' אליעזר דאין חתיכ' אסורה אלא במחובר אבל הכא מקלקל הוא ושרי כדתניא במסכת ביצה (דף לא:) חותמות שבכלים מתיר ומפקיע וחותך. ואע"ג דהכא אהל הוא ואמרינן התם שבקרקע אסור לחתוך גזירה דרבנן היא דמיחזי כסותר ולא סותר בנין ממש הוא דהא פתיחת דלת בעלמא הוא כיון דשבות הוא לא גזרו עליו בין השמשות: **אלא לצורך תשמישן.** ועיקר תשמישו של סכין לא לחתוך חבלים הוא אלא לחם ובשר ואוכלין והכי פליגי תנא קמא לית ליה דרבי נחמיה הלכך עירובו עירוב דפסיק ליה למיתנא רבי אליעזר אומר אם בעיר אבד הרי זה עירוב דכי מדכר (ו) ליה מייתי ליה דרך קרפיפות ואם בשדה אינו עירוב דמיפסיק מנעול לא מצי כדרבי נחמיה: **מתני' נתגלגל חוץ לתחום אינו עירוב.** הואיל ויש מביתו שהוא לן שם עד עירובו יותר מאלפים אמה דממה נפשך כל היכא דקנה שביתה אי בביתו אי בעירובו לא מצי למיזל ולמשקליה: **נפל עליו גל.** מפרש בגמ' דבעי מרא וחצינא לפנויי דהויא מלאכה ולא שבות: **תרומה ונטמאת.** דלא חזיא לא לדידיה ולא לאחריני: **משחשיכה.** כבר קנה עירוב בין השמשות ושבת הואיל והותרה הותרה: **ספק.** אם מבעוד יום אם משחשיכה: **הרי זה חמר גמל.** דמספקא לן אי קני ליה זה עירוב והכא הוי ביתו ומהכא יש לו אלפים אמה לכל רוח והפסיד אלפים שמעבר ביתו והלאה או שמא לא קנה עירוב ומביתו יש לו אלפים לכל רוח ולא קנה לעבר עירובו כלום ומחמת ספק זה נאסר לילך אלא אלפים אמה שבין ביתו לעירובו דממה נפשך בהנך משתרי אבל אלפים שמעירובו ואילך לא דילמא לא קנה עירוב ומביתו ואילך נמי לא דלמא קנה עירוב נמצא זה מושכו כאן לילך וזה מושכו לכאן כאדם המנהיג חמור וגמל שהחמור הולך לפניו וזה מנהיגו והגמל הוא מושך וצריך לפנות לפניו ולאחריו: **גמ' הנותן את עירובו.** הואיל ונתכוין לקנות שם שביתה יש לו ארבע אמות דהואיל והנהו ארבע אמות מיבלען בתחומא הוו להו כתחומא והוי כנותן את עירובו בבית שבסוף התחום שאפילו הוא אלף אמה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה: **דאי בעי שקיל ליה.** וקתני מתניתין אינו עירוב משום טלטול אבנים דשבות דרבנן הוא:

להודיעך

חסורי מיחסרא והכי קתני. פ"ה וג' מחלוקות בדבר ולא דק דמתניתין איירי ביום טוב ופליגי אי מצי סתר ליה אי לאו וברייתא כשנמצא בשבת ופליגי בדר"ש והא דתניא בתוספתא (פרק שני דעירובין) ומודים חכמים לרבי אליעזר בבני חצר ובני מרפסת שנגנו עירובן ונתנוהו בבית אע"פ שיודעין שאין המפתח במקומו שעירובו עירוב היינו טעמא דבעירובי חצירות הקילו ומיהו נראה דאנמצא מפתח בשבת קאי מדקאמר ומודים חכמים לרבי אליעזר וביו"ט כי לא נמצא מפתח אדרבה חכמים הקילו טפי והוה ליה למימר איפכא ומודה רבי אליעזר לחכמים: **בעיר עירובו עירוב.** בנמצא בשבת אף על פי שהיה אבוד בין השמשות: **וקתני סיפא אם היו ניסטין טמאין.** מהך סיפא לחוד לא מצי למידק דמצי למימר דמחמת רעדה הוא דפליגי דיש חלוק בין אהל לכלי אבל בהיסט אהל נמי טמא לכך מייתי ברייתא דמחמת רעדה נמי אין חילוק בין אהל לכלי וברייתא לחוד נמי לא סגיא דהוה אמינא דאתיא לא (ב) כרבי נחמיה ולא כרבי שמעון להכי אייתי סיפא דמילתייהו: **ומתני' במאי מוקי ליה.** ולא בעי לאוקומ' בפלוגתא דאין בנין בכלים משום דפלוגתא דב"ש וב"ה היא בפרק (ג) ב' דביצה (ד' כב.): **בעי סכינא למיפסקיה.** פ"ה דאי ביד הוה שרי אפילו (ד) רבי אליעזר דמקלקל הוא דתניא במסכת ביצה (דף לא:) חותמות שבכלים מתיר ומפקיע וחותך ואף על גב דהכא אהל הוא ואמר שבקרקע אסור גזירה דרבנן הוא דמיחזי כסותר ולא סותר בנין ממש הוא דהא פתיחת דלת בעלמא הוא וכיון דשבות הוא לא גזרו עליו בה"ש ואינו נראה דכי נמי סבר רבי אליעזר כרבי נחמיה שרי דטלטול סכין לא אסור אלא מדרבנן לכך י"ל דהכא כלי הוא ואי הוה מצי למפסקיה ביד הוה שרי אבל בסכינא אסור כרבי נחמיה ולית ליה דרבי ומכאן מדקדק ר"י דחותמות שבכלים מתיר ומפקיע וחותך היינו דוקא כעין קשר של מיתנא אבל פותח של עץ או של מתכת אסור לשבר דבכלי נמי יש בנין וסתירה כדפ"ל (מ): **נתגלגל חוץ לתחום.** אפילו תחומין דרבנן ואפילו לרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות מכל מקום לא הוי עירוב אף על גב דבין השמשות מצי למיסקליה ולאיתויי כיון דאם קנה שביתה במקום שנתגלגל העירוב היה עומד עתה חוץ לתחום ואין לו אלא ארבע אמות הילכך תקנו רבנן שלא יהיה עירוב אלא כשהוא בתוך התחום:

ספק

עין משפט נר מצוה

ע א ב מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה א טור א"ח סי' שלד:
ג [מיי' פכ"ה מהל' שבת הל' כו טוש"ע א"ח סי' שיד סעיף א]:
עא ד מיי' פ"ט מהל' משכב ומושב הלכה א:
עב ה מיי' פ"א מהל' עירובין הלכה כה ופ"ו הלכה י סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שלד סעיף ג וסי' תטו סעיף ד וסימן שיד סעיף ז וטור סי' תקיט:
עג ו מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה ט סמג שם טוש"ע א"ח סי' שח סעיף א:
עד ז ח מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה כא ופ"ו הלכה יב סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שלד סעיף א ג וסי' תטו סעיף ו:
עה ט מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה יא טוש"ע שם סי' תטו סעיף ה:
עו י מיי' פ"ו שם הלכה יד טוש"ע א"ח סי' שלד סעיף ג:

רב ניסים גאון

ר' אליעזר אומר בעיר עירובו עירוב כר' שמעון. בשדה אין עירובו עירוב כרבנן. עיקר דילה בפרק כל גגות העיר כו', וחכמים אומרים כל אחד ואחד רשות בפני עצמו. ר' שמעון אומר אחד גגות ואחד חצרות ואחד קרפיפות לכלים ששבתו בתוכן.

רבינו חננאל

ותריץ הכי חסורי מיחסרא והכי קתני, נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח הרי זה עירוב, במה דברים אמורים ביום טוב אבל בשבת אין עירובו עירוב, נמצא המפתח בין בעיר בין בשדה [אין] עירובו עירוב. ר' אליעזר אומר בעיר עירובו עירוב. דיכיל לאתויי דרך גגות כר' שמעון, דתנן ר' שמעון אומר אחד גגות ואחד חצירות ואחד קרפיפות (וכלים) [לכלים] ששבתו בתוכן, נמצא המפתח בשדה אין עירובו עירוב [דלא] כר' שמעון דתני בהמוציא תפילין בשדה נותנן לחבירו וחבירו לחבירו עד שמגיע לחצר החיצונה, אלא כרבנן דאסרי. ורבה ורב יוסף אוקמוה למתני' במגדל עץ. ואמאי עירובו עירוב [דאין בנין] ואין סתירה בכלים. וכיון שיש לו לסתור ולהוציא העירוב נמצא הוא ועירובו במקום אחד, ובהא פליגי ר' אלעזר ורבנן. רב ושמואל סברי מן מגדל של עץ אהל הוא ואסור לסותרו, ורבה ורב יוסף [סברי] כלי הוא. ובפלוגתא דהני תנאי דתנן במס' זבין פ' רביעי הקיש הזב על הדלת של שידה של תיבה ושל מגדל טמאין, ר' נחמיה ור' שמעון מטהרין באילו. מאי לאו בהא קמיפלגי דתנא קמא סבר כלי הוא ונטמא. ור' נחמיה ור' שמעון סברי אהל הוא. ודחי אביי וכללא הוא דבכלי טמא ובאהל טהור, והתניא אהל הניסט טמא כלי ואינו ניסט טהור, וקתני סיפא אם היו הניסטין דלת ומגדל טמאין, זה הכלל ניסט מחמת כחו טמא מחמת רעדה טהור. **אלא אמר אביי** כולי עלמא היסט מחמת כחו טמא, והכא ברעדה מחמת כחו פליגי. כגון שהכה הזב במקום (ונתעדר) [ונתרעד] כלי מחמת ההכאה ההוא, תנא קמא סבר הוי היסט ור' נחמיה ור' שמעון סברי לא הוי היסט. **ואסיקנא** למתניתין דקתני אבד המפתח במנעל דקטיר במותנא ובעי סכינא למפסקיה, ואבד הסכין, [ולא מצי למיפסקיה אלא במר פסיל וקרדום דאין זה תשמישן] ובהא פליגי ר' אלעזר סבר לה כר' נחמיה דאמר אפי' טל[י]ת ואפי' תרוד אין ניטלין אלא לצורך תשמישן ולפיכך אסר, ורבנן סברי כל הכלין ניטלין לצורך ושלא לצורך. **מתני' נתגלגל חוץ לתחום כו'.** אמר רבא לא שנו [אלא] שנתגלגל חוץ לד' אמות אבל נתגלגל לתוך ד' אמות אפי' מבעוד יום עירובו עירוב, דהוא ועירובו במקום אחד הן, שכל המניח עירובו יש לו ד' אמות. **נפל עליו גל,** ובעי מרא וחצינא לפקחו. **ספק, ר' מאיר אומר הרי זה חמר גמל.** פירוש דרך חמור בהנהגה ודרך גמל במשיכה, ומי שיש לו חמור וגמל ונתן חמור מאחוריו למושכו והגמל לפניו להנהיגו, לא זה מהלך במשיכה, ולא הגמל בהנהגה, נמצא אדם שביניהם יושב בלא הליכה, לפיכך עשו כמו משל זה שאין לו רשות להלך כמו חמר גמל.

מסורת הש"ס

(א) לעיל כג: וש"נ, (ב) [עי' תוס' שבת קב: ד"ה הלי ותוס' לעיל לד: ד"ה ואמאי], (ג) [שבת קכב: ביצה יא: כב.], (ד) זבין פ"ד מ"ג [תוס' שם פ"ד ד"ה], (ה) [שם בתוספתא אבל במשנה ליתא], (ו) [שבת קכג: וע' שבת קנז.], (ז) שבת לו. קכד. קמו. ביצה לב. [תוספתא שבת רפט"ו], (ח) [לקמן נג:], (ט) [לעיל לב: ועי' לקמן נב.], (י) [לעיל לב: וש"נ], (כ) [לקמן פט.], (ל) בס"א: משכה, (מ) [וע"ע תוס' שבת קמו. ד"ה מתיר],

הגהות הב"ח

(א) גמ' לכלים ששבתו בתוכן (בשדה וכו' כרבנן) תא"מ ונ"ב ס"א אין זה: (ב) תוס' ד"ה וקתני וכו' דהוה אמינא דאתיא לא כת"ק ולא כר' נחמיה ור"ש להכי: (ג) ד"ה ומתניתין וכו' וב"ה היא בפרק קמא דביצה: (ד) ד"ה בעי וכו' שרי אפי' לרבי אליעזר:

גליון הש"ס

גמ' בשדה אין עירובו עירוב כרבנן. רש"ל מוחק זה והחו"ה כתב כרבנן היינו רבנן דלקמן דף לה ע"ב דלא ס"ל היתרא דנותנו לחבירו וחבירו לחבירו: מתני' הרי זה חמר גמל. עי' לקמן דף מט ע"ב תד"ה ואפילו וכו' ולקמן דף נב ע"ב ברש"י ד"ה אלא אפילו:

מוסף רש"י

ואחד קרפיפות. שאינן יותר מבית סאתים (לקמן פט.) אם של בית סאתים הוא מטלטל בכולו, ואם יותר ולא הוקף לדירה קרי ליה רשות אחת לגבי חברו או לגבי חצר לטלטל ב' אמות בזה וב' אמות בזה, ולהוציא מזה לזה, ולחכמים אסור (שבת קל:). **רשות אחת הן.** לטלטל כלים ששבתו בגג זה לגג חברו ולא אמרינן כשם שדיורין חלוקין למטה כך חלוקין למעלה, וכלים ששבתו בחצר מוציאין לחברתה, וכן לקרפף, וכן לחצר ולקרפף מן הגגין, הואיל וכולן רשות שאינה דירה היא, ואין צריך לערב מחצר לחצר אלא בשביל כלים ששבתו בבית שבחצר זו להוציאם לחצר אחרת (לקמן עד.) הואיל וכולם אין תשמישן מיוחד ותדיר, רשות אחת הן ומטלטלין מזה לזה, ואפילו מחצר של רבים לחצר רבים בלא עירוב, ולית ליה לר"ש עירוב חצרות אלא משום היתר כלי הבית (לקמן פט.) **לכלים ששבתו בתוכן.** ואפילו הן של בעלים הרבה (לעיל כג:) שכשקדש היום היו בתוכו ולא בתוך הבית, דלאו היינו כלים בית, לא מיבעיא היכי דלא עירבו בני בתי החצר, דאפילו מבית לחצר לא יוציאו כלי הבית, אלא אפילו עירבו ומטלטל מבית לחצר לא יוציאו כלי הבית מחצר זו לחברתה שלא עירבו עמה (שבת קל:) או מחצר לקרפף או לגג, דבית וקרפף שתי רשויות הן ואפילו לחד גברא (לעיל כג.). **ואין בנין בכלים ואין סתירה בכלים.** אין איסור בנין וסתירה בכלים אלא בבתים, דנחית בבנין כל דהו, והעושה כלי או גומרו, ביו"ט או בשבת, משום מכה בפטיש הוא דמחייב, שהוא חיוב לכל גמר מלאכה, שהוא גמר דבר שהוא מחליקו חייב משום ממחק, ואם צריך קלוע חייב משום מחתך וכן אורג או מסך או תופר, אבל בנין וסתירה לא שייך בהו לאחויבי בסלוק וחזרה, דהא דתנן (שבת קב:) הבונה כל שהוא בבתים תנן (ביצה יא:). **כל הכלים ניטלין בשבת.** ואפילו מלאכתן לאיסור ור"ש היא, **חוץ ממסר הגדול.** מגירה שהיא לאומנין לקוץ בה עצים, ומוקצה מחמת חסרון כיס הוא שלא ישתברו חריצים שהוא עשוי כסכין מלא פגימות, **ויתד של מחרישה.** החופר את הקרקע (שבת קנז.) הוא כלי גדול העשוי כסכין שבו עושין חריץ של תלם המענה, קולטר"א בלע"ז, דהנך קפיד עלייהו ומייחד להם מקום דלא להזו למלאכה אחרת (שם קכג:). **הנותן עירובו יש לו ד' אמות.** כלומר ד' אמות שסביביו הוו ליה כמוקפות מחיצות, והוי היכי דהנותן את עירובו בבית שמקלתו בתחום ומקלתו חוץ לתחום מהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה דהוי כל הבית כלאילו הוא בתוך תחומו כדאמרינן לקמן בכיצד מעברין (סא.) אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה כו' הא נמי כל ד' אמות הוו להו כבית ומלי לאיתויי מחוץ לתחום בתוך התחום (לעיל לב:). **כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות.** דשבות שגזרו חכמים באיסורי שבת לא גזרו עליו אלא בשבת ודאי ולא בין השמשות (שבת ח:).